

Yazan YUNUS NADI

İzmit Vakası

Hareket Ordusunun beyannamesi

«Kayseri 18 nisan (alafranga tarih) 1909 — Dün Mersinden şehrimize gelen bir telgrafta Adanada katliam olduğu bildirilmektedir. Bu telgraf üzerine büyük heyecan hissi olmuştur. Ermeni dükkânları iki üç saat kadar kapalı kalmıştır. Vahim Kayseride de aynı hâle meydana vermeme için liva ve fırka kumandanlarını evine davet etmiş ve Kayseriden bir saat mesafede talim etmekte bulunan askerleri celb ederek dükkânları açtırmaya muvaffak olmuştur. Alınan tedbirler sayesinde sükûn ve intizam temin edilmiştir.»

***

Kabul edilmiyen telgraflar

7 nisan, salı, İstanbuldaki nezaletlerden (vekâletlerden) mütlâhaka ve bilhassa Rumeliye çektilen telgrafların kat'iyen kabul edilmediği tahakkuk ediyor. Meselâ: Orman ve Maaşın ve Ziraat Nezaretinden Manastır vilâyetine:

«Tasdikî âliye iktiran etmiş olan bir aylık bütçe kanunu mücbince baytarların ve ziraat memurlarının masrafları da mal sandıklarından ve rifeceğinden bunun hilâfında muameleveye meydan verilmemesi.» 5 nisan 1325.

Mealinde çekilmiş olan telgrafa şu cevap verilmiştir:

«Milletin haklarını istirdat için hareket etmiş olan ordunun programına tevfiğin kanunu esasi ahkâmı iade edilerek meşru hıyveti ve kile yerlerine döndürmek nezaletle tebligatının olmaması gibi sarılması vilâyeti heyeti aliyesinin mukarreratı cümlesinden olmakla neticeye kadar bu gibi tebligat ile telgrafların ve vilâyet makamının işgal edilmemesi.» 6 nisan 1325.

Mahmud Muhtar Paşanın demeci

Son hâdiseler üzerine Türkiyeden ayrılmış olan ve ahiren Atınaya varmış olan hassa ordusu kumandanı Mahmut Muhtar Paşa bir gazeteciye verdiği mülâkatta:

«— Sadık kalan askerî topluyarak içtima edenleri bir kaç süvari hücumla dağıttım. İsyân başladığı sırada bastırmak çocuk oyuncu gibi bir şeydi. Şiddetle hareket etmeme kasden mümanaat edildiğinden isyan genişledi. Askere padişah tarafından affı umumî ilân edilince vazifem istifa etmekteydi.»

Hürriyet ordusunun kuvveti hakkında mühtelif rivayetler dönüyordu. Kimisi 50 bin, kimisi 80 veya 82 bin kişi olduğunu ve pek yakında 100 bini bulacağını söylüyordu.

Artık İstanbuldan bu gelen orduya iltihaklar başlamıştı. Rami kışlasındaki askerler, mektebi harbiye, mühendishane talebe ve hocaları bugünden orduya katıldıkları gibi yüksek tahsil talebesinden bir çoğunun da hürriyeti kurtarmak için Ayastafanos taşındıkları görülmüyordu. Bilhassa askerî tıbbiye talebesi apoletlerini sökerek asker saflarında yer almışlardı. Ermeni Tashaksonyon fırkası da bir heyet göndererek bu vatanperverâne harekette müsterek olduğunu ilân etmişti. Donanmadan da bir kaç geminin hareket ordusuna katıldığı söyleniyordu. Öğleye doğru Galata borsasına güya bomba atılacağına dair şüphe yayılmış, İstanbul tarafına bomba patlamış şeklinde in-

tikal etti. Hakikat halde otuz kadar muameleciye, Galata posthanesi vasıtasıyla terütmesi aşağıya yazılmış olmuştur.

«Biz aşağıda imzası olan iltihak komitesi Borsa dairesini açurmak fikrinde olduğumuzu bildiren işbirlik mektubumuzu gönderdik.»

Komite namına Anonim Hülâsa İstanbulu karıştıran eller bir türlü rahat durmuyordu. Zihinlerin bu gibi haber ve hadiselerle heyecanlandığını çözen harekât ordusu ilâve tarzında aşağıdaki iki beyannameyi yayınladı. «Harekât ordusu kumandanlığında Erkan Harbiye Umumiye Riyasetine telgraf

«Otuz üç senelik uzun ve meşum bir istipdat devrinde sonra bütün Osmanlı milletinin galeyânı elde edilen meşru meşrutiyetimize gene istipdat cellâdının melûn ellerine bırakmak maksadı melûn nesile bin türlü hiyle ve fesatlar irtikâp etmiş, nihayet zâhiren şeriat isteniyormuş gibi hakikatte şeriatı Ahmediyeye külliyyen muharif olarak kanlı bir iltihâlî askerî ikâma sebep olmuş bulunan melûn ve vicdansız istipdat taraftarları ile bir takım alçak ve iğrenç menfaatçilerin iblisiye telkinlerine kapılarak paytahtın ve ümmetin göz bebeği olan Meclisi Âli Mebusanın al kanlara boyanmasına emmilletin temiz nasıyesine silinmesi zor kara bir zillet lekesi sürülmesine sebep olmuş bulunan hassa ordusu efradile bahriye ve Tophane efradının hareketleri altı yüz senelik lekesez bir namusu inkıyad ve itaat taşımakta olan mukaddes Osmanlı ordusunu pek büyük bir heycan düşürmüş ve bu lekelerin harikulâde bir süratle temizlenmesi emri hâzire Ayastafanos ve Küçük Çekmeceye gelmiş olan ikinci ve üçüncü orduların müfrez müntazam Osmanlı kuvvetleri Allahın inayetine güvenerek şeriatı Ahmediyenin bir iktizası olan kanununu esasının bundan böyle her türlü tecavüz ve halelden korunması ve paytahtı saltanatı seniyeye âsayıs ve emniyetinin iade ve takviesi hususunda tesirli tedbirler ittihazı ve martın 31 inci gününü milleti Osmaniyenin en meşum bir uğursuzluk günü hâline getirmeye sebep olan hafiyelerle alçak tabiatlı menfaatçilerin lâyık oldukları cezalarını tayini maksadile teşebbüs edeceğe her türlü icraatta serbestliğini muhafaza edebilmek ve bu sayede Osmanlı ordusunun namusunu ikmal edilebilmek için İstanbulda bulunan kara ve leniz silâh arkadaşlarından aşağıdaki hususlar talep eder evvelâ: martın otuz birinci gününden evvel İstanbuldaki kara ve deniz kıta ve gemilerine memur olan bütün erkân, ümera ve zabitanın tekrar kıtalarına iade olunmalarına kat'iyen mümanaat edilmeyecek bunların bütün emirlerine körü körüne itaat göstereceklerine ve siyasi işlere bundan sonra hiç bir suretle müdahale etmeyecek yalnız mukaddes askerlik vazifelerile meşgul olmalarına dair şühülisâm ve fetva emini ve ders vekili efendiler hazretleri ken di kumandanları huzurunda ve Kur'anıkerim üzerine ellerini basmış oldukları halde İstanbulda bulunan bütün efrad ve küçük zabıtlar bir gün içinde yemin edeceklerdir.»

Boğaziçi Üniversitesi

Arşiv ve Dokümantasyon Merkezi

Jale İnan Arşivi

JALBIO0700502